

Vendéglátás Verőcén – dunai panorámával

Orthoffer Gusztáv dunaparti vendéglője Nógrádverőce, a kápolnával szemben

Verőce a századfordulón

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc alatt a lakosság honvédekkel és ellátmányt adott. Nem felejt el a falu a kor hőseit. Nagysándor József honvéd tábornoknak – akinek csapatai a Görgey-hadtest részeként 1849. július 17-én a váci csatában visszaverték Zaussz orosz tábornok seregét – emlékhelyt állított. Csuthy Zsigmond református lelkész előtt tisztelegve – akit Kisvácon mondott beszédéért halálra ítélték – emléktáblát helyeztek el a református templom kertjében.

A 19. század közepétől fellendülés kezdődött. Magyarország első vasútvonalához Verőce már 1848-ban kapcsolódott, 1850-ben vasútállomása épült, és indult a balassagyarmati vonal. Ez kedvezően hatott az ipari létesítmények, a bányaművelés, a mezőgazdaság fejlődésére. Sajnos a század utolsó évtizedeiben a filoxéra elpusztította a szőlőt, a fő megélhetési forrást. A vasút fejlesztése – több falu bekapcsolása – Vácnak kedvezett, Verőce piaci helyzete romlott.

A 19–20. század fordulója jelentős változást hozott Verőce életében. A falut „felfedezték” a nyaralni vágyók. Kialakultak a fürdőzési szokások, és igényé vált a nyaralás. Budapest közelsége, a jó közlekedés, a Duna-part, a kirándulási lehetőségek ideálisak voltak. Polgárok, tisztviselők, értelmiségiek, művészek jöttek családosan. Gyakran egész nyárra bérelték a „tiszasztobát” – ez munkát, jövedelmet jelentett a helybelieknek.

Hírességek is érkeztek. A „fővárost építő szellemi elit”, Ybl Miklós építész (munkatársaival), Giergl Kálmán építész, Edvi Illés Aladár festő, Endródi Sebő entomológus, Huszár Károly (Pufi) színész, Meszlényi Róbert zeneszerző, és sok ismert személy pihent, lakott a faluban.

A Duna-part nevezetes kőfala és a villák építése ekkor kezdődött. A Duna-sor kisvárosi jellegű lett, a helyiek „Mágnás-sor”-nak nevezték. 1911-ben a strand, 1913-ban az első, 1930-ban a második hajóállomás is megépült, igény volt rá.

1933-ban Verőcét hivatalosan üdülőhellyé nyilvánították. Éttermek, panziók, kiadó szobák várták a nyaralókat. A falu, a Duna-part rendezett és tiszta volt.

Üdülőhelyi Szépítő Egylet működött, rendeletekkel biztosították, hogy a település megfeleljen az odaitélt címnek.

Eleven volt a társasági élet. Híresek voltak a Laczuska vendéglőben rendezett Anna-bálok, a Színháztársaság előadásai, melyekbe bevonták a nyaralókat. Jeles lakója volt a falunak Kodolányi János író (1923–1926), négy regénye született itt, a Verőcéről szóló Kékhegy későbbi keletű. Az 1930-as években Mollinary Gizella, a hanyatott sorsú írónő is élt itt, lírai hangulatú verseiben téma a falu és környéke.